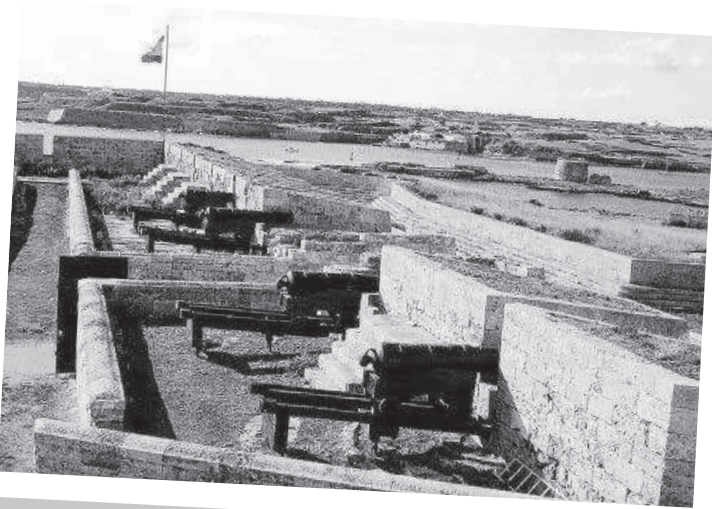

Antoni Tudurí

Secció de genealogia de l'Ateneu de Maó

Menorca i Eivissa, punts de contacte

forçosa dels soldats i, sobretot, la prohibició del comerç marítim dictada per Fernando VII, que va suposar l'enfonsament de l'economia menorquina, es va produir l'emigració massiva de població illenca cap a Alger. Entre 1830 i 1850 una de les poques circumstàncies que van permetre la supervivència de part de la població va ser la utilització del Port de Maó com lloc d'hibernada de les esquadres nord-americana francesa i holandesa. Tornant a l'emigració al nord d'Àfrica, hi ha documentació consular que avala l'emissió de passaports per part de França que superen les 10.000 persones, tant homes i dones com al·lots i avis. Podeu pensar com va quedar de despoblada l'illa.

I així anaven les coses quan el govern espanyol, sembla que devers 1850, va decidir la fortificació de La Mola, al nord del port. Naturalment, la població activa estava sota mínims i aquesta circumstància va obligar a la crida de mà d'obra de fora de l'illa. Pel que sembla, l'any 1860 la reina Isabel II va inaugurar la primera fase de la fortalesa, però les obres encara van durar més de 25 anys. Aquí és quan als llibres d'actes i al padró municipal des Castell apareixen, de cop, una quantitat molt considerable d'eivissencs. Per qui tingui la paciència de seguir llegint aquestes retxes, passaré a mencionar els detalls a parer meu més interessants d'aquesta història domèstica.

A És un fet evident que entre Eivissa i Menorca, enmig de la mar, es troba Mallorca. Aquesta illa major és molt més gran i poblada que les illes menors però també és cert que la relació entre les illes menors és més important del que seria normal, atesa la distància que les separa i la posició prevalent de Mallorca.

Jo mateix no vaig conèixer Eivissa fins a l'any 1970, quan ja en tenia 25. No obstant açò, des d'infant tenia molt present tot un seguit de llinatges normals as Castell, de clar origen eivissenc, encara que jo no ho sabia. Entre aquests llinatges destacaven Tur, Ferrer, Marí, Cardona, Juan, Ribas, Ramon, Escandell i fins fa poc temps jo en sabia ben poca cosa de la causa de l'origen de l'arrelament dels cognoms eivissencs a la part de llevant de Menorca.

Les activitats genealògiques m'han permès treure aigua clara i gràcies a l'estudi de documents i actes, tant eclesiàstics com civils, he pogut saber l'origen de l'existència d'eivissencs a Menorca i, molt especialment, as Castell.

Amb el permís tàcit dels historiadors de carrer, i fent una breu ressenya històrica, caldrà recordar que Menorca, després de la incorporació al regne d'Espanya (1802) i dels anys turbulents de la guerra del francès (coleguda com de la Independència); «l'any dels casaments»(1820) on es va implantar la lleva

Començant pel padró de 1861, a aquest document he pogut trobar 185 persones nascudes a Eivissa, que es poden agrupar tant per llinatges, edats i estat civils. Un fet curiós és que a aquest padró municipal consten 20 primers llinatges eivissencs dels quals 4 suposen la meitat dels apunts. Per ordre, la llista està encapçalada pels «Marí» (32), «Torres» (26) «Ferrer» (16) i «Riera» (10). Per la part baixa, consten llinatges que han arrelat molt bé com ara Escandell (7), Guasp-Guasch (6), Ripoll (4), Juan (5), Ramon (3) o Tur (3). Altres llinatges han desaparegut des Castell, com ara, Planells o Palerm.

Les edats dels censats són relativament baixes, abundant els matrimonis joves amb diversos fills. L'edat mitjana és de 22,4 anys,

sent la persona major de 66 anys.

Atès que l'any del padró és 1861 i que només hi ha 8 infants nats as Castell, entre mesos i 3 anys, cal suposar que les arribades a Menorca estan compreses entre l'any 1858 i 1861.

Al padró municipal no consta el poble o parròquia de naixement; tots consten com naturals d'Eivissa, però els llibres del registre civil municipal sí que especifiquen els llocs de bateig. La llista dels 16 casaments celebrats entre 1861 i 1870 indica que els llocs d'origen són: Santa Eulàlia, 9; Eivissa 6; Santa Gertrudis 5; Sant Rafel i Sant Joan, 2; Sant Miquel, Sant Carles, Nostra Senyora de Jestis, Sant Mateu i Sant Vicenç, 1 a cada parròquia. Els matrimonis entre un eivissenc i una dona des Castell són 3, sent el primer Josep Morey Crespi casat amb Anna Pablo Guivernau (03/02/1865); el segon el contret entre Bartomeu Noguera Clapés i Francisca Petrus Roca (17/06/1865) i el tercer la unió entre Antoni Marí Costa i Catalina Vinent Hernández (06/12/1866). Sembla que les relacions entre eivissencs i castellans va ser relativament complicades; fet prou normal quan es produeixen immigracions complexes i simultànies. Passa el temps i la barreja és total. Que ningú dubti l'any 2018 de la menorquinitat d'un Marí, d'un Tur, d'un Riera o d'un Torres!

Un altre aspecte a destacar és que el 75% dels eivissencs vivien molt agrupats; al carrer de Maó hi consten 60 persones prop de la meitat del cens d'aquest carrer), al carrer del Roser 29 i al carrer de Sant Jordi n'hi consten 50. Aquests carrers són els primers que es troben anant de Maó as Castell i són enfora de la mar, que era el camí que prenien els jornalers per anar a la feina a La Mola. No sé quina és la causa d'aquesta concentració a la part alta de la població, però cal suposar que qualcú més documentat ens podrà il·lustrar.

Fa uns anys, Josep Sastre, genealogista i antic capellà de l'església del Roser, va publicar un interessant article on feia referència a la població eivissencs des Castell l'any 1917, si no vaig

errat. Seria bo fer un estudi comparatiu entre les dades de 1861 i 1917. Probablement en podríem treure conclusions molt interessants, especialment si poguéssim comparar els padrons de 1861, 1917 i 2017.

D'altra banda, entenc que també seria bo i interessant establir punts de contacte amb els genealogistes d'Eivissa, per tal de poder tancar cercles coherents i que permetin agermanar les illes menors. El repte queda formulat.

«La presència de llinatges eivissencs as Castell coincideix amb les obres de construcció de La Mola»